

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336.225

DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-2-35>

Чижова Т.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Херсонського національного технічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6421-9461>

Chyzhova Tamila

Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance
Kherson National Technical University

ТУРИСТИЧНИЙ ЗБІР ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ РЕГІОНУ

TOURIST TAX AS A TOOL FOR FINANCIAL SUSTAINABILITY IN THE REGION

В сучасних умовах важливо знаходити стабільні джерела доходів для фінансової стійкості регіону. До одного з джерел можна віднести туристичний збір. Стаття присвячена дослідженню взаємозв'язку між розвитком туристичного середовища та формуванням фінансових ресурсів регіону за рахунок туристичного збору. Розглянуто рівень відвідування України іноземними туристами за період дії Податкового кодексу України, визначено рейтинг привабливості областей для відвідування туристами. Проаналізовано структуру місцевих податків та зборів, динаміку надходжень туристичного збору до місцевих бюджетів за останні роки. В ході аналізу виявлено, що в умовах попиту на внутрішній туризм динаміка зростання надходжень від туристичного збору досить повільна. Сформульовано рекомендації щодо підвищення фінансової ефективності туристичного збору, що дасть змогу повністю використовувати туристичний потенціал регіону задля наповнення місцевих бюджетів.

Ключові слова: місцеві бюджети, туристичні потоки, фінансова ефективність, туристичний збір, децентралізація, туризм, місцеві податки та збори.

В современных условиях важно находить стабильные источники доходов для финансовой устойчивости региона. К одному из источников можно отнести туристический сбор. Статья посвящена исследованию взаимосвязи между развитием туристической среды и формированием финансовых ресурсов региона за счет туристического сбора. Рассмотрен уровень посещения Украины иностранными туристами за период действия Налогового кодекса Украины, определен рейтинг привлекательности областей для посещения туристами. Проанализированы структура местных налогов и сборов, динамика поступлений туристического сбора в местные бюджеты за последние годы. В ходе анализа выявлено, что в условиях спроса на внутренний туризм динамика роста поступлений от туристического сбора достаточно медленная. Сформулированы рекомендации по повышению финансовой эффективности туристического сбора, что позволит полностью использовать туристический потенциал региона с целью наполнения местных бюджетов.

Ключевые слова: местные бюджеты, туристический потоки, финансовая эффективность, туристический сбор, децентрализация, туризм, местные налоги и сборы.

In the gradual process of Ukraine's integration into the EU, the objective of regional tax policy remains unchanged to fill the budgets of all levels, primarily local ones, in full. The tasks set can be fulfilled only under the condition of mutual understanding and trust of taxpayers who conscientiously perform their duty to the state and tax authorities. As well as increasing opposition to those who evade their social responsibilities. The tourism industry is an important

factor in the development of the economy and social development of the country, strengthening of the positive image of Ukraine in the world, revival of international cooperation, increase of foreign exchange earnings, increase of employment, decrease of unemployment, etc. Tourism is one of the most promising sectors of the world economy. Ukraine's tourism potential is currently under-explored, which has a negative impact on budget revenues and taxes. Due to the budget deficit, the problem of increasing budget revenues to local budgets, including through the tourist tax, is of particular importance. This problem is especially urgent and needs research. The tourist tax is not effective enough today. The problem lies not only with its administration but also with the ability to better reach potential tax agents and de-shadowing the tourism industry as a whole. Given that tourist fees could be a more significant source of financial resources for the region, its level of income depends to a large extent on the number of tourists visiting Ukraine. In order to ensure the filling of local budgets, rural, settlement, city councils and councils of the united territorial communities should decide on the establishment of a tourist tax, introduce a mechanism for controlling the transfer to the budget of a tourist tax for accommodation in the private sector, as well as channel the funds from the payment of tourist tax on the development of tourism infrastructure. And those who pay it should understand that they are also contributing to the development of the regions and disclosure of the tourism potential of the regions. In view of this, the process of reforming the tax legislation in terms of charging and paying tourist tax is of paramount importance both for the development of territorial communities and for improving the financial sustainability of the region.

Keywords: regional budgets, tourism flows, fiscal efficiency, tourism tax, decentralization, tourism, local taxes and fees.

Постановка проблеми. Одним із головних напрямів сучасного реформування країни є децентралізація місцевого самоврядування. Відповідно до норм конституційного права децентралізація – це процес передачі частини функцій і повноважень центральних органів виконавчої влади органам регіонального та місцевого самоврядування. Основним завданням децентралізації є підтримка регіонів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Прагматика та проблематика функціонування туристичного сектору економіки були розглянуті в дослідженнях вітчизняних науковців, таких як А.В. Кузишин, І.І. Січка, Н.І. Луцька, І.З. Криховський, І.З. Жук, В.С. Кравців. Проблематика функціонування місцевих податків, а саме туристичного збору, була предметом дослідження таких учених, як С.Т. Скибенко, А.М. Чвалюк, О.Г. Волкова, Л.П. Сідельникова.

Проте туристичний збір є досить новим у податковій системі України, тому сьогодні актуальною та недостатньо дослідженою є проблема наповнення місцевих бюджетів та збільшення податкових надходжень від туристичного бізнесу в Україні.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В сучасних умовах важливо знаходити стабільні джерела доходів для фінансової стійкості регіону. До одного з основних джерел можна віднести туристичний збір.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є визначення тенденцій розвитку туристичного бізнесу в Україні, аналіз ефективності застосування туристичного збору, а також обґрунтування на цій основі шляхів підвищення фіскальної ефективності місцевих податків і зборів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Туризм як галузь економіки привабливий для інвестицій, залучає робочі місця, мотивує до комплексного розвитку як міст, так і регіонів у вигляді реконструкції та будівництва доріг, налагодження автомобільного, авіа та морського сполучення, розвитку інфраструктури тощо. Також постійний розвиток туристичної галузі демонструє світу, що Україна – це безпечна країна, і це вдається, адже за попередніми підсумками 2018 року порівняно з 2017 роком потік іноземних туристів збільшився на 40%. Таке зростання спонукає до продовження

реформи туристичної галузі, підвищення привабливості туристичної дестинації України.

З підвищенням туристичної привабливості України стає актуальним питання оподаткування в туристичній галузі. Туристичний збір належить до місцевих податків та зборів, кошти від якого зараховуються до загального фонду місцевих бюджетів та спрямовуються на потреби територіальної громади, зокрема на розвиток туристичного сегменту (покращення інфраструктури, розвиток туризму, як внутрішнього, так і в'їзного, підвищення іміджу туристичних центрів тощо).

З огляду на зарубіжний досвід туристичний збір може відігравати вагомий роль у формуванні фінансових ресурсів регіону. За оцінками Всесвітньої організації туризму туристичні країни одержують приблизно 10–25% від загального податкового доходу за рахунок туристичного сектору. У деяких малих країнах, що спеціалізуються на туризмі (таких як Багами), понад 50% урядового доходу отримано від туристичного сектору. Туризм формує 8% сукупного ВВП країн Європейського Союзу й забезпечує близько 11% їх економічного зростання.

Механізм нарахування та сплати туристичного збору в Україні регламентується нормами Податкового кодексу України. Відповідно до норм податкового законодавства податкові агенти справляють збір під час надання послуг, пов'язаних із тимчасовим розміщенням (ночівлею), й зазначають суму сплаченого збору окремим рядком у рахунку (квитанції) на проживання. Обчислення суми туристичного збору відбувається відповідно до податкової декларації за звітний податковий період, сплачується щоквартально у визначений строк за місцем знаходження податкових агентів [6].

Однією з особливостей справляння туристичного збору є те, що обов'язок нарахування податкового зобов'язання та сплати туристичного збору до місцевого бюджету покладається на податкового агента, а платник перед розміщенням у місцях проживання сплачує такий збір безпосередньо податковому агенту. Перелік таких агентів розміщується на офіційному веб-сайті відповідної місцевої ради.

Однак у нормах податкового законодавства існує прогалина, яку більшість тих, хто надає послуги з тимчасового розміщення, може використовувати

задля уникнення сплати туристичного збору. Велика кількість суб'єктів господарювання, які надають послуги з тимчасового розміщення, сплачують лише єдиний податок і не ведуть облік та не сплачують туристичний збір.

Чимало туристів вибирає для проживання не готелі, кемпінги, мотелі, гуртожитки для приїжджених тощо, а приватний сектор, тобто будинок чи квартиру, що винаймається не на умовах договору, а за усною домовленістю сторін. За такого підходу особи взагалі не сплачують туристичний збір, отже, місцеві бюджети недоотримують певний обсяг грошових коштів і несуть відповідні втрати доходів. Для того щоби фізичні особи, які здають житло в оренду були зацікавлені у прозорості своєї діяльності й сплаті податків та зборів, відповідно, необхідно створити низку стимулів для таких суб'єктів.

Туристичний збір сьогодні є недостатньо ефективним. Проблема полягає не тільки в його адмініструванні, але й у можливості більш повного охоплення потенційних податкових агентів зі справляння цього збору та детінізації туристичного комплексу загалом.

З огляду на те, що туристичний збір міг би бути більш вагомим джерелом наповнення фінансових ресурсів регіону, рівень його надходження великою мірою залежить від кількості туристів, які відвідують Україну. Проаналізуємо кількість відвідувань іноземними туристами України протягом 2011–2018 років (табл. 1).

Відповідно до даних табл. 1 наявна тенденція до зростання від 2017 року. Найбільш привабливим для відвідування місцем серед туристів-іноземців є Карпати, а також Київ, Чернігів, Львів, Одеса. Перш за все іноземців, які приїжджають в Україну, цікавить гастрономічний туризм, а 2–3 місця для них посідають визначні місця та розваги. Хоча, звісно, свою роль ві-

діграє специфіка кожного регіону, куди приїжджають іноземні мандрівники. Однак здебільшого вагомими аргументами на користь вибору місця відвідування є умова безпеки туриста та розвинена інфраструктура.

Україна стає все більш цікавою для іноземних туристів, про що свідчить динаміка відвідування нашої країни протягом 2016–2018 років. Впродовж 2014–2015 років відбувся спад, однак вже у 2016 році Україна змістилась на 10 позицій в Індексі конкурентоспроможності у сфері подорожей і туризму, посівши там 78 місце. Зокрема, щодо стабілізації та відновлення країни Україна суттєво покращила загальну інфраструктуру (із 79 на 73 місце), міжнародну відкритість (з 78 на 55 місце), ділове середовище (зі 124 на 103 місце) та безпеку (зі 127 на 107 місце) [5].

Під час розрахунку індексу конкурентоспроможності у сфері туризму та подорожей враховуються 15 показників (бізнес-середовище, безпека, охорона здоров'я та гігієна, людські ресурси та ринок праці, ціни, інфраструктура, природні, культурні ресурси тощо).

За допомогою таких рейтингів потенційний інвестор може оптимально сформувати сферу ведення бізнесу, визначити особливості, сильні та слабкі сторони. Відповідно до табл. 2 до найбільш привабливими областями для відвідування є Одеська, Закарпатська, Львівська та Київська. Завдяки тому, що на території Херсонської області розташовані два моря (Чорне та Азовське), область посідає шосте місце за своєю привабливістю.

Значним поштовхом до розвитку туризму стали інвестиції у розбудову туристичної інфраструктури. Оскільки туристична діяльність залежна від багатьох суміжних галузей і не існує відокремленим чином, варто розглядати інвестиції як в туризм зокрема, так і в туристичну індустрію загалом.

Таблиця 1

Рівень відвідування України іноземними туристами за 2011–2018 роки

Показник	Роки							
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість іноземних туристів в Україні, млн. осіб	21,4	23	24,7	12,7	12,4	13,3	14,6	14,2
Темпи росту, %	100,9	107,3	107,4	51,4	97,6	107,2	109,8	97,2

Джерело: складено автором за даними [5]

Таблиця 2

Рейтинг областей України серед відвідувачів "IGotoWorld", якими найбільше цікавились туристи

№	Область	Показник, %	№	Область	Показник, %
1	Одеська	7,59	14	Вінницька	3,83
2	Закарпатська	7,06	15	Полтавська	3,7
3	Львівська	6,52	16	Миколаївська	3,67
4	Київська	6,2	17	Рівненська	3,61
5	Дніпропетровська	5,82	18	Чернівецька	3,49
6	Херсонська	5,2	19	Чернігівська	3,46
7	Івано-Франківська	4,99	20	Сумська	2,44
8	Хмельницька	4,81	21	Волинська	2,34
9	Запорізька	4,27	22	Кіровоградська	2,24
10	Тернопільська	4,1	23	Донецька	2,22
11	Черкаська	4,03	24	Луганська	0,53
12	Житомирська	3,86	25	Крим	0,17
13	Харківська	3,85			

Аналізуючи діяльність туристичного бізнесу як джерела доходів місцевих бюджетів, маємо зазначити, що його бюджетонаповнююча роль сьогодні залишається низькою. Одними з причин цього є тіньова зайнятість у приватному секторі, мінливість вітчизняного податкового законодавства, низький контроль з боку місцевих органів влади й фіскальних органів до цієї галузі та інші об'єктивні фактори.

Одним із чинників підвищення питомої ваги місцевих податків і зборів у структурі доходів місцевих бюджетів є процес децентралізації. Основною складовою частиною аналізу надходжень місцевих податків і зборів до місцевих бюджетів є їхня динаміка в розрізі статей, яка дає можливість проаналізувати зміну обсягів надходжень до бюджету за аналізовані періоди та встановити причини таких змін (табл. 3).

З огляду на проведений аналіз у табл. 3 можна відзначити зростання абсолютних показників надходження місцевих податків та зборів. Найбільшу частку в місцевих податках та зборах має єдиний податок, який склав у 2014 році 83,82%, у 2015 році –

вже 87,6%, а у 2016 році – понад 93,29% загального обсягу місцевих податків та зборів, але вже у 2017–2018 роках відсоток з цього податку зменшився до 91,78% у 2017 році і 90,68% у 2018 році.

На рис. 1 ми можемо спостерігати, що незначну частку у загальній структурі поки що займають збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір.

Туристичний збір є заміною курортному збору, який існував до зміни податкового законодавства. Основними недоліками курортного збору була його низька фіскальна ефективність, невизначеність об'єктів оподаткування та неможливість запровадження на більшості території України. Кошти від туристичного збору зараховуються до бюджету місцевих громад і використовуються для розвитку туристичної та курортної інфраструктури відповідної територіальної одиниці. Базою справляння збору є вартість усього періоду розміщення (ночівлі) у готелях та інших закладах готельного типу, санаторно-курортних закладах, будинках, квартирах, що нале-

Таблиця 3

Аналіз надходжень місцевих податків і зборів до місцевих бюджетів Херсонської області за 2014–2018 роки

Показник	Роки									
	2014		2015		2016		2017		2018	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Податок на майно	4 188,6	2,44	15 692,0	5,01	22 893,0	4,94	42 697,0	6,25	57 480,6	7,25
Єдиний податок	143 983,0	83,82	274 481,8	87,6	432 031,2	93,29	627 532,4	91,78	718 819,0	90,68
Збір за місця паркування транспортних засобів	4 188,6	2,44	2 495,4	0,79	3 502,4	0,76	4 613,2	0,67	5 584,3	0,70
Туристичний збір	–	–	2 495,4	0,79	3 502,4	0,76	4 613,2	0,67	5 584,3	0,70
Інші надходження	194 14,1	11,30	18 217,8	5,81	1 133,7	0,25	4 287,5	0,63	5 336,3	0,67
Всього	171 774,3	100	313 382,4	100	463 062,7	100	683 743,3	100	792 804,5	100

Джерело: складено автором за даними [2]

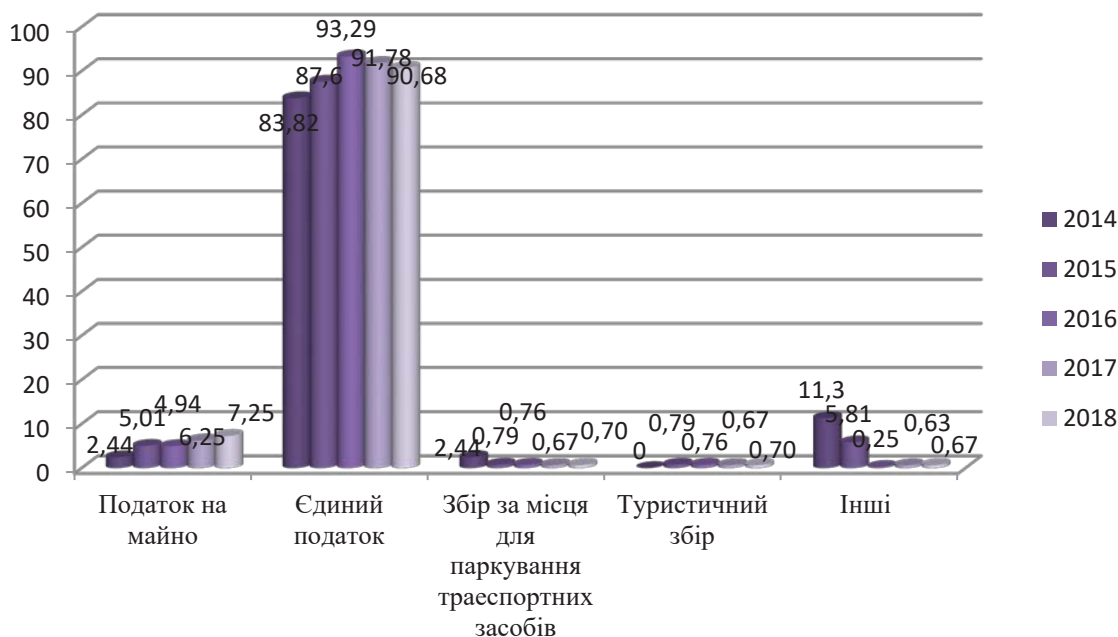

Рис. 1. Динаміка надходжень місцевих податків і зборів місцевих бюджетів Херсонської області за 2014–2018 роки

Джерело: складено автором за даними [2]

жать на праві власності (найму) фізичним особам, за вирахуванням ПДВ.

На рис. 2 зображено надходження від збору за паркування транспортних засобів та туристичного збору до місцевих бюджетів Херсонської області за 2014–2018 роки.

Досліджуючи рис. 2, ми спостерігаємо, що у 2015 році відбулося стрімке зростання надходжень від збору за місця паркування транспортних засобів, а саме 16 129,7 млн. грн., порівняно з 2014 роком, коли надходження склали 4 188,6 млн. грн.

Щодо туристичного збору, то ми можемо розглядати його після змін у Податковому кодексі від 2015 року. З 2015 року відбувається зростання туристичного збору від 0 грн. до 3 502,4 млн. грн. у 2016 році. Протягом 2017–2018 років ми бачимо невелике зростання надходжень до 4 313,2 млн. грн. та 5 584,3 млн. грн. у 2018 році відповідно.

Протягом 2016–2018 років ми бачимо однотипні суми надходжень від збору за паркування транспортних засобів та туристичного збору.

З 2019 року відбулися зміни податкового законодавства щодо нарахування та сплати туристичного збору. Відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів» від 23 листопада 2018 року № 2628 з 1 січня 2019 року граничні ставки збору встановлюються місцевими радами у розмірі до 0,5% (для внутрішнього туризму) та до 5% (для в'їзного туризму) від розміру мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня звітного (податкового) року для однієї особи за одну добу тимчасового розміщення. У 2019 році ці суми складають 20,87 грн. та 208,65 грн. відповідно. Ці зміни привели до зростання обсягів надходжень від сплати туристичного збору у I півріччі 2019 року, яке

порівняно з аналогічним періодом 2018 року відбулося у Луганській (у 3,2 рази), Черкаській (у 2,7 рази), Вінницькій (у 2,7 рази), Херсонській (у 2,2 рази) та Житомирській (у 2,1 рази) областях [9].

В загальній структурі податкових надходжень місцевих бюджетів роль туристичного збору незначна (лише 0,04% усіх податків і зборів, що надійшли до місцевих бюджетів). Це пов'язане з тим, що, по-перше, лише окремі територіальні громади мають туристичний потенціал (пам'ятки архітектури, рекреаційна інфраструктура тощо), а по-друге, навіть ті громади, що мають потенціал, не завжди або неповною мірою використовують туристичний збір для наповнення своїх бюджетів.

Висновки. Кожен податок та збір є важливою складовою частиною доходів бюджету, оскільки забезпечує внесок у його наповнення. Згідно з бюджетним законодавством туристичний збір є одним з джерел надходжень загального фонду бюджету міста, за рахунок якого утримуються бюджетні установи міста, що забезпечують надання послуг населенню в галузях освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури, фізичної культури та спорту. Стабільність надходжень цього збору дає змогу провести соціально важливі видатки, отримати всім мешканцям міста суспільні послуги в тій чи іншій сфері, якими опікуються органи місцевого самоврядування, та розвинути туристичну інфраструктуру міста й регіону загалом.

Задля забезпечення наповнення місцевих бюджетів сільські, селищні, міські ради та ради об'єднаних територіальних громад мають не лише приймати рішення про встановлення туристичного збору, запроваджувати механізм контролю за перерахуванням туристичного збору до бюджету за розміщення в приватному секторі, але й спрямовувати кошти від сплати туристичного збору на розвиток туристичної інфраструктури своєї територіальної громади,

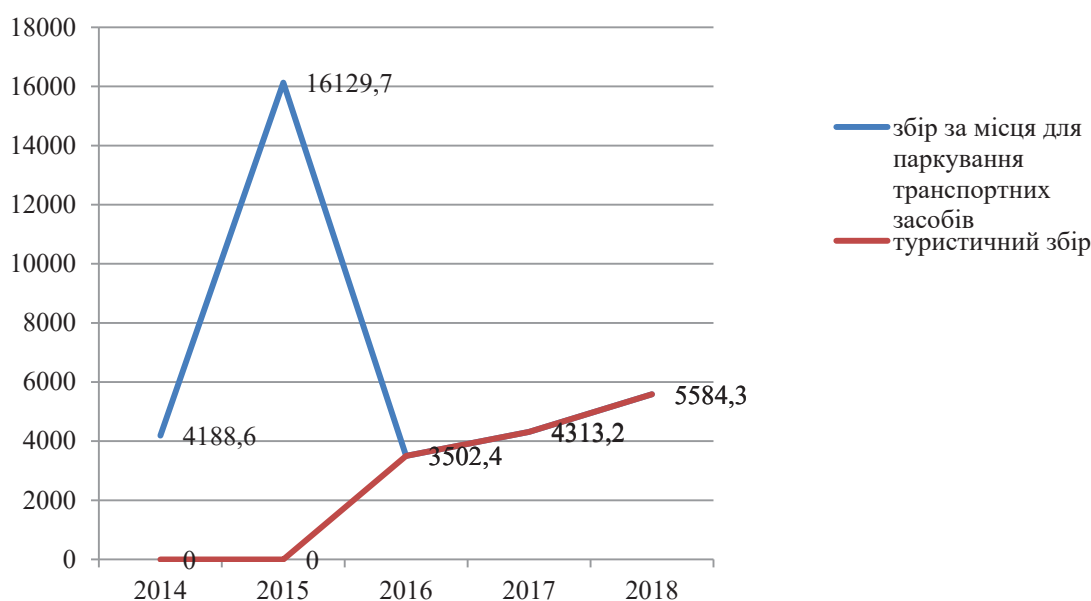

Рис. 2. Динаміка надходжень збору за місця для паркування транспортних засобів та туристичного збору за 2014–2018 роки (млн. грн.)

Джерело: розроблено автором

а особи, які його сплачують, мають розуміти, що вони також здійснюють свій внесок у розвиток регіонів та сприяють реалізації свого туристичного потенціалу.

Задля підвищення фіскальної ефективності туристичного збору було б доцільно:

- змінити нормативно-правову базу туристичної галузі для чіткого трактування норм законодавства;
- визначити можливості більш повного охоплення потенційних податкових агентів зі справляння цього збору;
- ввести обов'язкову реєстрацію як об'єкта тимчасового розміщення;
- посилити відповідальність за порушення норм податкового законодавства щодо нарахування та сплати туристичного збору;
- підвищувати податкову культуру як на рівні приватного бізнесу, так і для користувачів туристичних об'єктів.

Бібліографічний список:

1. Аналіз Європейського досвіду використання туристичного збору. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28934.pdf> (дата звернення: 16.04.2020).
2. Звіт про виконання місцевих бюджетів Херсонської області за 2014–2018 роки / Головне фінансове управління Херсонської обласної державної адміністрації. URL: <https://khoda.gov.ua/zvit-pro-vikonannya-miscevix-byudzhetiv-oblasti> (дата звернення: 16.04.2020).
3. Інформація щодо фінансово-економічних показників туристичної сфери (I півріччя 2016–2018 років). URL: <http://www.me.gov.ua/InformatsiiaSchodoFinansovoekonomichnikhPokaznikivTuristichnoiSferiZalPivrichchia2016-2018-Rokiv&isSpecial=true> (дата звернення: 10.04.2020).
4. Офіційний сайт Головного управління ДПС у Херсонській області. URL: <http://kherson.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti> (дата звернення: 16.04.2020).
5. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 16.04.2020).
6. Податковий кодекс України : Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755- VI / Верховна Рада. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 16.04.2020).
7. Скибенко Т.Б., Розвадовська О.О. Роль туристичного збору у фінансуванні регіонів. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2013. № 2(58). С. 315–319.
8. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 року № 168-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-p> (дата звернення: 16.04.2020).
9. Як зміни до Податкового кодексу вплинуть на виконання місцевих бюджетів у 2019 році. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/10299> (дата звернення: 16.04.2020).

References:

1. Analiz Yevropeiskoho dosvidu vykorystannia turystychnoho zboru [Analysis of the European experience in the use of tourist tax]. Available at: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28934.pdf> (accessed 16.04.2020).
2. Zvit pro vykonannya mistsevykh biudzhetiv Khersonskoi oblasti za 2014–2018 roky [Report on implementation of local budgets of Kherson region for 2014–2018]. Available at: <https://khoda.gov.ua/zvit-pro-vikonannya-miscevix-byudzhetiv-oblasti> (accessed 16.04.2020).
3. Informatsiia shchodo finansovo-ekonomichnykh pokaznykiv turystychnoi sfery (I pivrichchia 2016–2018 rokov) [Information on the financial and economic indicators of the tourism sector (I half of 2016–2018)]. Available at: <http://www.me.gov.ua/InformatsiiaSchodoFinansovoekonomichnikhPokaznikivTuristichnoiSferiZalPivrichchia2016-2018-Rokiv&isSpecial=true> (accessed 16.04.2020).
4. Ofitsiyni sait Holovnoho upravlinnia DPS u Khersonskii oblasti [The official site of the Main Directorate of the STS in Kherson region]. Available at: <http://kherson.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti> (accessed 16.04.2020).
5. Ofitsiyni veb-sait Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy [The official website of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine]. Available at: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (accessed 16.04.2020).
6. Podatkovi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI [Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine dated 27.12.2010 №2755-VI]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (accessed 16.04.2020).
7. Skybenko T.B., Rozvadovska O.O. (2013) Rol turystychnoho zboru u finansuvanni rehioniv [The role of tourist collection in the financing of regions]. *Scientific Bulletin of Poltava University of Economics and Trade*. No. 2(58), pp. 315–319.
8. Stratehiia rozvytku turizmu ta kurortiv na period do 2026 roku [Tourism and resort development strategy for the period until 2026]. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-p> (accessed 16.04.2020).
9. Yak zminy do Podatkovoho kodeksu vplynut na vykonannya mistsevykh biudzhetiv u 2019 rotsi [How the changes to the Tax Code will affect the implementation of local budgets in 2019]. Available at: <https://decentralization.gov.ua/news/10299> (accessed 16.04.2020).